

ПРАВОВА ПРИРОДА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ДОСВІД ЄС

Вперше поняття «штучний інтелект» з'явилося в 1956 році в контексті однойменного науково-дослідного проекту Дартмутського коледжу. Однак бурхливий розвиток комп'ютерних технологій і систем програмування призвели до якісних змін цього явища, до виникнення технологій і систем штучного інтелекту, які можуть функціонувати в автономному режимі. Більше того, подібні технології і системи можуть створювати нові об'єкти інтелектуальної власності, що, в свою чергу, призводить до виникнення проблемних питань щодо можливості визначення правосуб'єктності штучного інтелекту по відношенню до інтелектуальної власності.

Як зазначав Ф. Гаррі, будучи генеральним директором Всесвітньої організації інтелектуальної власності, штучний інтелект – це новий цифровий рубіж, який матиме глибокий вплив на світ, змінивши спосіб нашого життя та роботи [1]. Саме тому сьогодні ВОІВ веде інтенсивну роботу по вирішенню не лише питань використання можливостей, що надаються штучним інтелектом для поліпшення адміністративних процедур для ВОІВ та відомств інтелектуальної власності у всьому світі, але й більш важливих правових питань, що пов'язані з технологіями штучного інтелекту, як то питання відповідальності за самостійно прийняті рішення, дії або бездіяльність, які приймаються, вчиняються або допускаються розумними роботами, питання про виникнення авторських прав на об'єкти, створені штучним інтелектом, потенційний захист алгоритмів та програмного забезпечення ШІ.

Найбільшого прогресу в розвитку взаємозв'язку штучного інтелекту та права за останні роки досягнули в Європейському Союзі. Так, Європарламентом було ухвалено Резолюцію щодо норм цивільного права про робототехніку (далі – Резолюція), якою, зокрема, встановлюється, що будь-який розвиток новітніх технологій та робототехніки спрямовується не на заміну людству, а на те, щоб певним чином доповнити його можливості [2].

Європарламентом у вказаному акті робиться застереження про відсутність спеціальних законодавчих положень, що стосуються робототехніки, але передбачається можливість поширення та застосування існуючих правових режимів та доктрин до робототехніки. Разом з тим, наголошується на необхідності особливого розгляду окремих аспектів проблеми. Один із запропонованих шляхів врегулювання питання – підтримка горизонтального та технологічно нейтрального підходу до інтелектуальної власності, застосовного до різних галузей, в яких може застосовуватися робототехніка.

Дія систем штучного інтелекту передбачає можливість самостійного прийняття рішень залежно від конкретних обставин на підставі наявної бази даних, її обробки, виведення критеріїв класифікації, співставлення з відповідними фактичними обставинами тощо. У зв'язку з такими можливостями штучного інтелекту неминуче постають питання відповідальності за рішення, дії або бездіяльність, які приймаються, вчиняються або допускаються розумними роботами. У Резолюції підкреслюється необхідність вирішення питання цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану роботом, на загальноєвропейському рівні [3, с. 118].

Не менш важливим є питання про виникнення авторських прав на об'єкти, створені штучним інтелектом, з урахуванням того що за загальним правилом авторське право спочатку виникає у фізичній особі, творчою працею якого є створений результат. В теорії висловлюють кілька підходів до вирішення даної проблеми. По-перше, авторські права можуть визнаватися за творцем штучного інтелекту, оскільки саме за допомогою його творчої праці виник витвір. По-друге, авторські права можуть визнаватися за особою, яка використовує штучний інтелект як відповідне програмне забезпечення, при тому що штучний інтелект по суті є інструментом, застосовуваним для створення витвору. Але така особа далеко не завжди вносить свій творчий внесок у створення витвору. Тому поки і з технічної, і з правової точки зору далеко від того, щоб визнавати права за самим штучним інтелектом, а штучний інтелект, відповідно, суб'єктом права, з урахуванням того, що штучний інтелект не володіє і в доступному для огляду майбутньому, швидше за все, не володітиме критеріями, що дозволяють

визнати у нього наявність право- і дієздатності. Тобто, авторські права на об'єкти, створені штучним інтелектом, будуть належати тим особам, які прямо або опосередковано внесли творчий внесок у створення твору [4].

Таким чином, практика і досвід ЄС засвідчують існування нейтрального підходу до визначення правової природи результатів діяльності штучного інтелекту, що обумовлено наявністю людського фактору: за всіма результатами, так чи інакше, стоїть людина. Разом з тим, вважаємо, що для результатів діяльності штучного інтелекту доцільніше буде передбачити окремий правовий режим та орієнтуватися на надання правової охорони результатам, що були створені штучним інтелектом, з урахуванням доробку кожної конкретної особи.

Джерела:

1. WIPO Technology Trends 2019. Artificial Intelligence. *WIPO* : website. URL: https://www.wipo.int/tech_trends/en/artificial_intelligence/story.html.
2. Resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)). *European Parliament*. URL: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html.
3. Позова Д. Д. Перспективи правового регулювання штучного інтелекту за законодавством ЄС. *Часопис цивілістики*. 2017. Випуск 27. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chac_2017_27_24.pdf.
4. Воскресенская Е.В., Ворона-Сливинская Л. Г., Лойко А. Н. К вопросу о правовой природе результатов деятельности искусственного интеллекта. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-pravovoy-prirode-rezultatov-deyatelnosti-iskusstvennogo-intellekta/viewer>.

Науковий керівник – к.ю.н, доцент Коренюк Н. О.